

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Star Trek

1 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg welk standpunt in het nature-nurture debat bij de Vulcans te herkennen is: het nurture standpunt 1
- een uitleg van het nature-nurture debat: aangeboren versus aangeleerd 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In de inleiding is ten aanzien van de Vulcans de nurture positie te herkennen: zij gaan ervan uit dat emoties te onderdrukken zijn met behulp van een rationele discipline. Deze discipline is aangeleerd en niet aangeboren 1
- Het nature-nurture debat kent twee posities: a) de positie dat ons gedrag wordt bepaald door onze aangeboren kwaliteiten: de nature positie, b) de positie dat ons gedrag juist wordt bepaald door onze aangeleerde kwaliteiten: de nurture positie 1

2 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie dat de Vulcans volgens Seneca op de juiste manier met woede omgaan: volledige en directe afwijzing van emoties 1
- aan de hand van de gevolgen die woede volgens Seneca kan hebben: (algehele) vernietiging 1
- een uitleg dat woede volgens Seneca sterker is dan de menselijke rede 1
- een uitleg dat woede volgens Seneca niet tot de menselijke natuur behoort: woede is tijdelijke waanzin 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Ja, want volgens Seneca is het het beste om de eerste prikkel van woede af te wijzen en tegen de kiemen van de woede zelf te strijden. Waar emotie is binnengekomen en rechten heeft verworven is immers geen rede meer te vinden. Met het afwijzen en onderdrukken van woede met behulp van de rede zou Seneca dus instemmen 1
- Het verlies van de rede door het toelaten van woede resulteert in allerlei vormen van vernietiging, zoals bij moord en doodslag en de ondergang van gehele volken 1
- Woede is volgens Seneca sterker dan de rede en laat zich niet beperken of intomen. Als woede wordt toegelaten tot de rede dan neemt deze de rede in bezit en wordt onbeheersbaar 1
- Woede is het verlangen naar het voltrekken van straf. Maar van nature streeft de mens niet naar bestraffing en dus is woede niet in overeenstemming met de natuur: woede is tijdelijke waanzin 1

Vraag	Antwoord	Scores
3	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie die aantoont of emoties als woede en verdriet waar of onwaar kunnen zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg hoe Nussbaum emoties in verband brengt met waarheid en/of redelijkheid: emoties zijn oordelen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg hoe Nussbaum zich daarin onderscheidt van de stoïcijnse filosofie van Seneca: het accepteren van het oordeel van de emotie is niet per se een vrijwillige handeling 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een voorbeeld waaruit blijkt waarin Nussbaum zich onderscheidt van de stoïcijnse filosofie van Seneca 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik vind dat emoties van overtuigingen moeten worden gescheiden en niet met waarheid en redelijkheid in verband moeten worden gebracht. Met overtuigingen proberen we onze geesteshouding namelijk aan te passen aan de wereld terwijl we met emoties juist proberen de wereld aan te passen aan onze geesteshouding. Emoties als woede en verdriet kunnen daarmee dus niet waar of onwaar zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Nussbaum zijn emoties oordelen, wat impliceert dat emoties net als andere oordelen en overtuigingen waar of onwaar kunnen zijn, redelijk of onredelijk. Een emotie zegt in feite dat zijn eigen oordelen waar zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Ook volgens de stoïcijnse opvatting zijn emoties oordelen, waarbij een oordeel het vrijwillig aanvaarden van een bepaalde voorstelling van zaken is. Maar volgens Nussbaum moeten we 'aanvaarding' breder opvatten: gewoonte, gehechtheid of het gewicht van gebeurtenissen leiden ook vaak tot aanvaarding van de voorstelling 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Zo hebben bijvoorbeeld jonge kinderen en dieren ook emoties, terwijl ze het vermogen missen om een voorstelling van zaken te weigeren of te aanvaarden. Van vrijwillige aanvaarding van een bepaalde voorstelling van zaken kan dus geen sprake zijn 	1

Opmerking

Een argumentatie waarin het standpunt wordt ingenomen dat emoties als woede en verdriet wél waar of onwaar kunnen zijn kan, mits goed beargumenteerd, ook goed worden gerekend.

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	• een argumentatie dat de filosofische positie van Spinoza als middenpositie kan worden gezien tussen die van Seneca en Nussbaum: beheersing middels de rede (Seneca) maar behorend tot de menselijke natuur (Nussbaum)	1
	• de definitie van hartstochten volgens Spinoza: aandoeningen van het lichaam	1
	• de oorsprong van hartstochten volgens Spinoza: begeerte	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	• Volgens Seneca moeten we onze emoties volledig beheersen door middel van de rede en zeker in geval van woede, de emotie volledig afwijzen. Woede behoort dan ook niet tot de menselijke natuur. Volgens Nussbaum zijn emoties onontbeerlijk voor het leiden van een menswaardig leven en is volledige beheersing onwenselijk en onmogelijk. Volgens Spinoza behoren emoties wel degelijk tot onze menselijke natuur, maar zijn emoties vooral vergissingen die moeten worden gecorrigeerd door hogere en adequatere vormen van kennis te ontwikkelen aan de hand van de rede. In die zin staat de filosofie van Spinoza tussen die van Seneca en Nussbaum in	1
	• Hartstochten zijn aandoeningen van het lichaam die het handelend vermogen van het lichaam vergroten, verkleinen, ondersteunen of remmen, en zo ook de ideeën van deze aandoeningen. Daarbij kan de geest grote veranderingen ondergaan en meer of minder volmaakt worden	1
	• Volgens Spinoza is begeerte de oorsprong van de hartstochten. Begeerte is de veranderlijke streving en wilsuiting waardoor de mens op verschillende wijzen wordt meegesleurd zonder te weten waarheen	1

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg of de Vulcans volgens de filosofie van Spinoza op de juiste manier met woede omgaan: nee, emoties behoren tot onze natuur en moeten niet zomaar worden genegeerd 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • aan de hand van de argumentatie van Spinoza hoe het mogelijk is om onder leiding van de rede haat en woede te corrigeren of voorkomen: ontwikkelen van hogere en adequatere vormen van kennis 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens de filosofie van Spinoza gaan de Vulcans niet op de juiste wijze met emoties om. Emoties behoren volgens Spinoza namelijk tot de menselijke natuur en het is daarom niet goed om de emoties af te wijzen of zomaar te negeren 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • We moeten volgens Spinoza proberen om de vergissingen, die emoties volgens hem zijn, te overwinnen door hogere en adequatere vormen van kennis (rationele en wetenschappelijke kennis) te ontwikkelen. Zo kunnen we de dwalingen die op het laagste niveau ontstaan, zoals haat en woede, corrigeren of voorkomen. Wie onder leiding van de rede leeft, zal dan zoveel mogelijk haat en woede met liefde en edelmoedigheid proberen te vergelden 	1
6	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van het onderscheid dat in de existentialistische filosofie wordt gemaakt tussen angst en vrees: angst is onbestemd en vrees is gericht op een object 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • aan de hand van de opvatting over angst van Heidegger: sterfelijkheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • en aan de hand van de opvatting over angst van Sartre: vrijheid 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Existentialistische filosofen spreken over angst die gegeven is met ons mens-zijn. Angst in deze zin is niet een acute emotie die gericht is op een specifiek, concreet object, maar eerder een stemming of een toestand waarin de mens zich bevindt. Angst moet worden onderscheiden van vrees. In tegenstelling tot angst is vrees namelijk wél betrokken op een object 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Heidegger hoort angst bij ons eigen mens-zijn: wij leven altijd met de dood voor ogen ('sein zum Tode'). De dood is onvermijdelijk en doodsangst, de angst voor het Niets, is een grondstemming van de mens 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Sartre is angst vooral verbonden met vrijheid, met de grote hoeveelheid mogelijkheden die we hebben om ons leven in te richten. De mens is veroordeeld tot vrijheid: vrijheid dwingt tot het maken van keuzes, en dat maakt ons angstig 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van het verschil tussen hoe Walton en hoe Lamarque de paradox van de fictionele emoties oplossen: volgens Walton is er bij fictie geen sprake van echte emoties en volgens Lamarque wel 1
- een weergave van twee punten van kritiek op Walton en Lamarque: (per juiste weergave van een punt van kritiek 1 scorepunt toekennen) 2
 - het onderscheid tussen fictie en werkelijkheid is irrelevant
 - voor zover dit onderscheid toch wordt gebruikt, is het bij fictie juist makkelijker om emoties toe te laten dan in de werkelijkheid.

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Walton weten we dat films en boeken ons een fictieve wereld voor ogen stellen en om die reden zijn de emoties die we ervaren ook geen echte emoties, maar pseudogevoelens. Volgens Lamarque kunnen we wél echte emoties hebben bij films of boeken, zelfs als we weten dat de werelden die deze werken presenteren producten van de verbeelding van hun makers zijn. Wat niet echt bestaat kan wel degelijk emoties losmaken 1
- Als kritiek kan worden gegeven, zoals De Martelaere bijvoorbeeld doet, dat het onderscheid tussen fictie en werkelijkheid niet relevant is als we het hebben over de emoties die we ervaren bij een boek of film 1
- Ten tweede kan worden beargumenteerd dat het juist in het echte leven moeilijker is om emoties volledig toe te laten dan wanneer we naar een film kijken of een boek lezen. Films en romans stellen ons in staat om de emoties die we normaal gesproken op een afstand houden toch toe te laten. Sommige mensen voelen vooral betrokkenheid als ze weten dat iets werkelijk het geval is en voelen die betrokkenheid afnemen als ze beseffen dat ze met fictie te maken hebben. Bij anderen wordt de betrokkenheid geactiveerd als ze een levensechte, belangrijke gebeurtenis voor ogen krijgen, of dat nu een product van de werkelijkheid is of van de verbeelding 1

Opmerking

Een andere weergave van de twee punten van kritiek op Walton en Lamarque kan, mits filosofisch relevant, ook goed worden gerekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie voor de omgang met emoties volgens de Vulcans dan wel volgens die van de Romulans 1
- een opzet voor een redevoering met betrekking tot de argumentatie volgens de driedeling van Quintilianus en Aristoteles: (per deel van de redevoering met juist middel en argumentatie 1 scorepunt toekennen) 3
 - ethos in de inleiding
 - logos in het middenstuk
 - pathos in het slotwoord

voorbeeld van een goed antwoord:

- Ik wil pleiten voor een omgang met emoties zoals die van de Vulcans, hoewel ik dit niet de best mogelijke omgang met emoties vind. De Vulcans onderdrukken hun emoties namelijk middels een rationele discipline, en dit lukt niet helemaal. Toch zorgt de nadruk op logica en rationaliteit ervoor dat de Vulcans een vredelievend en intelligent volk zijn geworden. Dat is in ieder geval beter dan het resultaat van de omgang met emoties van de Romulans. Zij zijn weliswaar een gepassioneerd volk, maar dat betekent in hun geval ook dat ze erg gewelddadig en oorlogszuchtig zijn. Ik vind het beter om negatieve emoties te bestrijden dan om positieve emoties te behouden ten koste van geweld en oorlogen 1
- In een opzet voor een redevoering volgens de driedeling van Quintilianus en Aristoteles zal ik: (per deel van de redevoering met juist middel en argumentatie 1 scorepunt toekennen) 3
 - In de inleiding de betrouwbaarheid van mijn karakter aantonen door het presenteren van een waardige, bezonnen emotionele toestand. Een toestand waarvan ik zal beargumenteren dat die past bij de Vulcans. Het middel dat wordt ingezet is de ethos.
 - In het middenstuk zal ik met deugdelijke argumenten komen en op rationele en logische wijze redenen aandragen voor mijn standpunt dat de Vulcans, in tegenstelling tot de Romulans, op een goede manier omgaan met hun emoties. De argumentatie zal ook verlopen op de wijze die de Vulcans voorstaan, namelijk rationeel en logisch. Dit middel heet dan ook de logos.
 - In het slotwoord zal ik heftige en acute emoties inzetten om het publiek te bespelen en te overtuigen van de onwenselijkheid van de omgang met emoties van de Romulans. Ik zal daarin proberen voor het publiek invoelbaar te maken dat woede onbeheersbaar is en makkelijk leidt tot onwenselijk geweld. Dit zal ik doen door zelf de emotie woede in te zetten en die ook bij het publiek los te maken. Dit middel heeft de naam pathos.

Opmerking

Een juiste argumentatie voor de omgang met emoties van de Romulans, met bijbehorende opzet, kan ook goed gerekend worden.